

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 30 november – 12:00 uur d.d. 1 december

 Team M&A, Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.2a@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders besmet met het coronavirus Mensen met een beperking of ziekte die last hebben van de mondkapjesplicht 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Burgemeesters 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Vakbonden

Samenvatting

- Media zoomen vol in op de mondkapjesplicht en beantwoorden vooral veel vragen voor hun lezerspubliek: Waarom moet je verplicht een mondkapje dragen? Zijn er ook uitzonderingen? Wat als je geen mondkapje draagt? Wat geldt eigenlijk als mondkapje? Ook is er aandacht voor de eventuele consequenties, waarop NOS stelt: 'een boete heb je niet gauw'. Tot slot veel reportages op straat: "wat vindt u van de mondkapjesplicht?"
- Dat laatste komt ook terug in de grote hoeveelheid peilingen over de bereidheid een mondkapje te dragen. Zo peilt Hart van Nederland dat 10% zich niet aan de mondkapjesplicht gaat houden, vooral mensen onder de dertig jaar (16%). Uit een andere peiling onder specifiek jongeren door onderzoeksbureau Qris blijkt dat acht op de tien jongeren zegt vanaf vandaag een mondkapje te dragen. Vier Noordelijke omroepen, RTV Noord, RTV Drenthe, RTV Oost en Omrop Fryslân, peilen dat zeker 85% zich aan de plicht zal houden.
- De uitzondering voor de mondkapjesplicht voor mensen met een beperking of ziekte blijft onderdeel van de discussie. Iedere(n)-directeur Illya Soffer zei gisteren bij NPO Radio 1 dat er veel onduidelijk is over hoe die mensen moeten aantonen dat zij niet onder de plicht vallen. Ervarensdeskundigen doen hun verhaal in de media. Zij laten weten dat het voor hen een 'verschrikkelijke tijd' is; telkens kenbaar moeten maken waarom je geen mondkapje kan dragen en dan afhankelijk te zijn van de ander.
- Er is minder aandacht voor de 'algehele coronawet' die vandaag in werking treedt. Trouw reconstrueert hoe de wet tot stand is gekomen: met 'hangen en wurgen', kopt de krant. Voor de andere maatregelen die vandaag ingaan (afstandsregel voor huisgenoten, testen zonder klachten bij melding app, verkorte quarantaineplicht) is geringe aandacht of zelfs helemaal niet.
- Na het drukke Black Friday-weekend waarin de vraag 'wie had moeten ingrijpen?' onderwerp van gesprek was, zoomen media nu in op de slechte verhoudingen tussen het Kabinet en het Veiligheidsberaad. 'Gebakkelei frustreert aanpak coronacrisis' (AD); 'Kabinet en burgemeesters wijzen naar elkaar: ruzie speelt al sinds de zomer' (regionale media). De 'de ruzie' van afgelopen zondag tussen burgemeesters Aboutaleb en het Kabinet zou 'tekenend' zijn 'voor de manier waarop burgemeester en kabinet in deze coronacrisis naar elkaar wijzen'. Het commentaar van NRC vindt het wijzen om maatregelen naar het Kabinet 'te gemakkelijk'. De regel -ga zo min mogelijk naar de winkel en kom alleen- geldt namelijk al sinds het begin van de crisis.
- Veel aandacht n.a.v. 'de bronnen' die maandag tegen RTL Nieuws vertellen dat de kosten voor het uitkeren van de zorgbonus oploopt met 800 miljoen euro extra. De 'lijst van VWS' zou volgens media voor veel wrevel hebben gezorgd en werkgevers hebben ervoor gekozen voor veel meer mensen een zorgbonus aan te vragen. Er wordt vooruitgeblikt naar de bonusregeling van 2021 met de vraag daarbij: 'zal het dan wél goed gaan?'
- In een [reconstructie](#) van vier pagina's door NRC ('Te laat, te traag en niet goed doordacht') concludeert de krant dat de overheid door een tekort aan testcapaciteit, ook in de nazomer, het zicht op de verspreiding van het virus kwijtraakte.

Karakterisering

- Veel verslagen 'van de straat' om te zien of mensen een mondkapje dragen op plekken waar dat sinds vandaag moet. Ook wordt mensen in bijvoorbeeld koffietentjes gevraagd wat ze van de mondkapjesplicht vinden (zie bv. [hier](#) en [hier](#)).

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Op een woonafdeling van verpleeghuis Vliethoven in Delfzijl zijn enkele medewerkers en een bewoner positief getest op corona. Bewoners mogen daarom voorlopig geen bezoek ontvangen.

Oorzaken

- Het RIVM en GGD GHOR hebben geen verklaring voor het schommelende aantal coronagevallen de afgelopen dagen.
- Volgens viroloog Jean-Luc Murk (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis) duurt de tweede golf zo lang omdat het klimaat niet meewerkt (jaargetijde voor virusinfecties), we met een groot aantal mensen zitten die het virus kunnen verspreiden, en omdat mensen zich niet genoeg aan de maatregelen houden of de maatregelen niet streng genoeg zijn. Volgens Murk raakt het ziekenhuispersoneel eigenlijk helemaal niet besmet via de patiënten, maar komt het meestal van buitenaf: "Tegeleijkertijd is het ook zo dat je het niet altijd helemaal weet hoe mensen besmet raken."

Scenario's

- Volgens viroloog Jean-Luc Murk (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis) kunnen de effecten van Black Friday binnen 1 á 2 te zien zijn. Maar het blijft lastig om iets op één evenement toe te spitsen: "Ik zou verwachten dat je over een week iets in de teststraten zou zien. En over twee weken iets in de ziekenhuizen, maar dat is niet makkelijk één-op-één te vertalen daaraan, want er gebeuren ondertussen nog heel veel andere dingen in de maatschappij." De omgekeerde conclusie dat er over twee weken nauwelijks verhogingen zijn, vindt hij ook moeilijk: "Als je goede harde conclusies wil trekken, moet je er een onderzoek van maken en al die dingen gaan meten."
- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers zegt dat als de huidige besmettingscijfers doorzetten, we niet kunnen verwachten dat het aantal coronapatiënten in de ziekenhuizen blijft afnemen. "Bij deze getallen zullen we straks weer op een plateau belanden." Vooralsnog liggen we op koers voor ongeveer 1.200 coronapatiënten met Kerst in de ziekenhuizen. "En als het meezit, daalt het getal in januari naar 900 en kunnen we echt met volle kracht van start met het inhalen van de reguliere zorg." De kanttekening die hij daarbij plaatst is dat het dagelijkse aantal besmettingen 'nog altijd erg hoog' ligt. Het reproductiegetal ligt nog te dicht tegen de 1 aan.
- FNV vreest de drukke winkelstraten door Black Friday nog maar een 'voorproefje' zijn van de drukte rond Kerst.

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Het Parool en De Telegraaf beantwoorden beide zeven vragen over de mondkapjesplicht. Het Parool: Waarom wordt het dragen van een mondmasker verplicht?; Wie moet een mondkapje krijgen?; Waar moet je verplicht een mondmasker dragen?; Zijn er ook uitzonderingen?; Wat als je geen mondkapje draagt?; Wat geldt eigenlijk als een mondkapje?; Tot wanneer geldt de draagplicht? De Telegraaf: Waar moet het niet-medische mondkapje op?; Hoe zit het bij een bank of kantoor?; Waarom geen mondkapjesplicht in kerk en moskee?; Moet ik tijdens het shoppen in elke winkel een schoon mondkapje opzetten?; mag een faceshield ook? Dan zie je mimiek en heb je meer lucht; Moeten sekswerkers een mondkapje dragen? Tot wanneer geldt de mondkapjesplicht?.
- Regionale media stellen de vraag: "Mag mijn werkgever straks eisen dat ik het coronavaccin neem?".
- China en Rusland lijken hun eigen vaccins te gebruiken om het machtsverevenwicht te beïnvloeden. "Worden de vaccins een nieuw geopolitiek wapen?" vraagt Volkskrant zich af.
- Op de corporate kanalen van VWS vraagt iemand zich af wat hij moet doen n.a.v. een bericht van NS-webcare waarin staat dat het OV geen uitzondering maakt voor de mondkapjesplicht, terwijl deze persoon valt onder de uitzonderingen. Ook kaart iemand aan hoe lastig de situatie voor dementerenden is: iemand met dementie kan wel een mondkapje dragen, maar het ook vergeten. Diegene heeft geen bewijs van dementie op zak; Gaat handhaving hier soepel mee om? En men vraagt zich af of een spatscherm tijdens het werk wel mag?

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Farmaceut Moderna gaat een noodgoedkeuring voor zijn vaccin aanvragen in zowel de Europese Unie als de Verenigde Staten. Dat doet het bedrijf nadat de werkzaamheid uit een uitgebreide analyse is gebleken; het vaccin blijkt voor 94,1% effectief en er zijn nauwelijks ernstige bijwerkingen. Alle deelnemers aan de test die ernstige gezondheidsklachten kregen, hebben een placebo toegediend gekregen.
- Het kabinet heeft voor veel meer zorgmedewerkers aanvragen ontvangen voor de coronabonus van 1.000 euro dan was verwacht. Daardoor gaat de zorgbonus dit jaar 800 miljoen euro meer kosten dan de 1,4 miljard euro die ervoor was gereserveerd. Dat blijkt uit de najaarsnota.
- De GGD is een nieuwe voorlichtingscampagne gestart om de Ghanese gemeenschap in Amsterdam te informeren over de risico's van corona, nadat eerder bleek dat er relatief veel coronabesmettingen onder deze groep mensen zijn terwijl ze tegelijkertijd weinig last hebben van klachten.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Xander Pols, eigenaar City Bril Rotterdam, zegt dat mensen die geen mondkapje willen dragen, bij de ingang van de winkel geweigerd zullen worden.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- Vakbond CNV krijgt wekelijks meldingen van werknemers waarvan verwacht wordt dat ze naar kantoor komen, terwijl thuiswerken gewoon goed mogelijk is. Lang niet iedereen die dit soort problemen treft, meldt ze bij een vakbond, aldus een CNV-woordvoerder. "Op het moment dat wij berichten krijgen van werknemers, denken we dat het probleem in werkelijkheid veel groter is."

Bereidheid mondkapjesplicht

- Uit een peiling (onder duizend jongeren) van onderzoeksbureau Qris in opdracht van Winkelstraat.nl blijkt dat ruim acht op de tien jongeren vanaf dinsdag een mondkapje gaat dragen op plekken waar dat dan verplicht is. Bijna de helft van de jongeren (46%) denkt dat een mondkapje hen niet beschermt tegen het virus. 57% gelooft dat het dragen van een mondkapje wel kan helpen bij het tegengaan van het virus. Volgens het onderzoeksbureau begrijpen veel jongeren dat het noodzakelijk is om een mondkapje te dragen. Maar 12% van de jongeren vindt het prettig om een mondkapje te

dragen. De meeste dragen een wegwerpemplaar. Ongeveer een derde overweegt duurdere mondkapjes aan te schaffen als het verplicht dragen van de mondkapjes lang gaat duren.

- Uit een representatief onderzoek in opdracht van RTV Noord, RTV Drenthe, RTV Oost en Omrop Fryslân door onderzoeksbureau Kien blijkt dat 85% zeker van plan is zich aan de mondkapjesplicht te gaan houden. Zo'n 4% is zeker niet van plan zich aan de plicht te houden en 10% twijfelt nog. Iets meer dan de helft vindt dat mensen niet zelf zouden mogen bepalen of ze een mondmasker dragen of niet en 20% vindt dat je dat wel zelf moet kunnen bepalen. Ruim 40% denkt zeker te weten dat een mondmasker (iets) helpt, zo'n 18% denkt zeker van niet en de rest weet het niet. Zestigplussers zijn stilliger over het nut dan jongere mensen, bijna 60% van de ouderen is overtuigd van het nut. In de andere leeftijdsgroepen varieert het van 37% bij vijftigers tot 29% bij mensen onder de dertig. Meer dan de helft van de zestigplussers zegt zich zeker te ergeren aan mensen die geen mondkapje dragen. Bij de jongere leeftijdsgroepen liggen die percentages duidelijk lager, variërend tussen de 33 en 44%. Anderen aansporen een mondkapje te dragen zal 40% niet doen, 22% zal dit sowieso wel doen.
- Uit een representatief onderzoek van het Hart van Nederland-panel onder ruim 3500 mensen blijkt dat 10% van de Nederlanders zich niet aan de mondkapjesplicht gaat houden. Dan gaat het vooral om mensen onder de dertig jaar (16%). 84% zegt te weten op welke plekken het mondkapje ook echt op moet en één op de 6 zegt dat niet te weten.
- Op de corporate kanalen van VWS bespreekt men hun bereidheid m.b.t. de mondkapjesplicht. Voors en tegens worden besproken, en de effectiviteit van de mondkapjes wordt bediscussieerd. Ook enkele berichten van mensen die onder de uitzondering vallen, maar aangeven geweigerd te worden in het OV.

Winkelgedrag Black Friday

- Bureau RMC meldt dat het in het centrum van Rotterdam op vrijdag en zaterdag (Black Friday/weekend voor Sinterklaas) 18,5% drukker was dan tijdens dit weekend in 2019. In Amsterdam en Den Haag gingen minder mensen winkelen dan een jaar geleden, respectievelijk -37% en -40%.
- Uit onderzoek van de pingegevens blijkt dat er 72% minder transacties zijn geweest vergeleken met vorig jaar.
- Uit een vertrouwelijke brief van de Raad Nederlandse Detailhandel gericht aan het Veiligheidsberaad staat dat het opvalt dat vooral groepen jongeren onder de 25 jaar afgelopen weekend aangegrepen zijn gaan winkelen. 'Ze kwamen dit weekend in groepen en blokkeerden een goede doorstroming', staat in de brief van de winkeliers. De koepelorganisatie roept de burgemeesters op om een gerichte jongerencampagne te starten. Daarin zouden jongeren aangesproken moeten worden op hun gedrag. 'De boodschap moet zijn: kom alleen, koop doelgericht en dichtbij.'

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Ieder(in)-voorzitter Illya Soffer pleit voor long- en hartpatiënten een doorzichtig spatscherm dat niet op de mond drukt, maar wel het gezicht afschermt. Voor de overige groep mensen plet ze voor een pasje dat eventueel te verifiëren is bij een huisartsenpost met een stempel.
- FNV roept het Veiligheidsberaad op om winkels te verplichten hun deuren met Kerst gesloten te houden.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Uit een enquête van het Universitair Netwerk Ouderenzorg van het UMCG en het Universitair Netwerk voor de Care sector Zuid-Holland van het LUMC blijkt dat een op de vijf medewerkers van verpleeghuizen tijdens de eerste golf met depressieve klachten (19%) of burn-outklachten (22%) kampte. Met name verpleeghuismedewerkers die voor Covid-19-bewoners moesten zorgen, hadden depressieve klachten. Volgens hoofdonderzoeker Sarah Janus van het UMCG kunnen de verschillen in gezondheid worden verklaard door de veranderde werkomstandigheden van het personeel dat tijdens de eerste golf voor besmette bewoners zorgden. Ook was dit werk meer 'geprotocolleerd', waardoor zorgverleners minder mogelijkheden hadden om het werk op hun eigen manier uit te voeren. Bijna de helft geeft aan meer uren te hebben gedraaid tijdens de eerste golf. Niet-zorgmedewerkers werd gevraagd mee te draaien in de zorg, en zorgmedewerkers moesten diensten van zieke medewerkers opvangen of op een corona-afdeling werken. Een derde van de respondenten heeft voor bewoners met Covid-19 gezorgd. Ook blijkt dat 27% van de werknemers tijdens de eerste golf getest is op het virus en 6% besmet is geraakt. Het ziekteverzuim is bij de deelnemende verpleeghuizen toegenomen ten opzichte van 2019, met name tijdens de piek van de eerste golf in maart en april. Het verzuim was toen gemiddeld 1% hoger. Vooral de regio's West- en Zuid-Nederland vertonen een verhoogd ziekteverzuim.
- Burgemeester John Jorritsma van Eindhoven sluit een complete lockdown niet uit. "We moeten nu echt onorthodox doorpakken om dat virus een halt toe te roepen. Er blijven weinig andere keuzes over dan harde maatregelen", zegt hij. Jorritsma zegt dat er ondanks tal van maatregelen ter voorbereiding 'toch' een noodbevel (winkels dicht) moest komen afgelopen weekend. Er is van alles geprobeerd qua communicatie om de mensen te bereiken afgelopen weekend, "maar als niemand luistert, is er geen kruid tegen gewassen." Hij snapt dat mensen behoefte hebben aan een uitlaatklep, "maar het kan niet. [...] Als we nu niks doen, duren deze problemen tot ver in het voorjaar."z
- Kinderarts Jan Peter Rake (Beatrix Kinderziekenhuis UMCG), Brita de Jong-Van Kempen (Medisch Centrum Leeuwarden), Koen Joosten (Sophia Kinderziekenhuis Rotterdam) en Anne van Els (Emma Kinderziekenhuis Amsterdam) vinden dat de scholen open moeten blijven. Het verlengen van de kerstvakantie mag volgens hen alleen als er echt niets anders meer mogelijk is. "Volwassenen moeten zich beter aan de regels houden, zodat schoolsluitingen niet nodig zijn."
- Burgemeester Marino Keulen van de Belgische grensgemeente Lanaken vindt dat Nederland Belgen die de grens oversteken om te komen winkelen, op de bon moet gooien. "Men mag de grens niet over om te funshopen. De

Nederlanders hadden de moed moeten hebben om hun tanden te laten zien en de Belgen of terug te sturen, of op de bon te gooien", zegt hij. "We gaan de grens niet afsluiten. Niet-essentiële verplaatsingen de grens over mogen niet, en daar vallen recreatie en funshoppen onder." De grens sluiten zou ten nadele zijn voor de 4.000 inwoners van Lanaken die in Maastricht werken, en de vele studenten die in Lanaken wonen en in Maastricht studeren.

Mondkapjes

- Huisarts in opleiding Bernard Leenstra zegt dat het virus er nog niet genoeg lang is, om het effect van de mondkapjes wetenschappelijk aan te kunnen tonen. Het feit dat het niet bewezen is, wil niet zeggen dat het bewezen ineffectief is, zegt Leenstra. "... alle kleine beetjes helpen en dat hebben we echt nodig, omdat het een optelsom is. Een mondkapje op kan het proces om het virus onder controle te krijgen versnellen."
- Op sociale media is het sentiment dat men vooral tegen de mondkapjesplicht is, een inhoudelijk onderbouwing ontbreekt vaak. Wanneer men zich er wel over uitspreekt, gaat het hoofdzakelijk over mensen met medische reden voor uitzondering. Mensen die voor de mondkapjes zijn, zeggen vooral dat 'alle kleine beetjes helpen'.

De mondkapjesplicht voor mensen met een beperking of ziekte

- Organisatiepsycholoog Kim Castenmiller reageert op een bericht op Rijksoverheid.nl over de uitzondering: "Beste @MinVWS: autisme is géén verstandelijke beperking. Misschien goed dat jullie de toelichting op de mondkapjesplicht even herzien." Zjos Dekker ('zelfbenoemd leukste autist van Twitter') reageert: "Er is niks mis met het hebben van een verstandelijke beperking. Er is wel iets mis bij @MinVWS dat ze autisme onder verstandelijke beperking scharen." Ook SP-Kamerlid Peter Kwint reageert: "Hoi @MinVWS. Hier een Kamerlid die toevallig zeven jaar in de gehandicaptenzorg heeft gewerkt. Dit zouden jullie echt wel kunnen -en moeten- weten."
- Ieder(In)-directeur Ilya Soffer zegt op Radio 1 dat het voor ruim 1,5 miljoen mensen vanwege hun medische achtergrond een uitdaging is een mondkapje te dragen en dat zeker 10 tot 25% daarvan écht geen mondkapje kunnen dragen. "De bewijslast ligt bij mensen zelf, je moet dus spreekwoordelijk je blouse opendoen, want zo voelt het voor mensen." Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens stelt dat men nooit in de medische privéfeer mag komen, maar als je geweigerd dreigt te worden omdat je niet aannemelijk kunt maken dat je een beperking hebt, "is dat voor mensen met een beperking echt een teruggang in de tijd van honderd jaar". En een medische verklaring laten opstellen is ook niet zomaar gedaan. "Een onafhankelijke arts moet dit mede-opstellen en het kost geld", zegt Soffer. "Daarmee jaag je mensen op kosten. Dat kan niet de bedoeling zijn." Een mogelijke oplossing (vooral voor long- en hartpatiënten) is een doorzichtig spatscherm dat niet op de mond drukt, maar wel het gezicht afschermt. Voor de overige groep mensen zou een pasje dat eventueel te verifiëren is bij een huisartsenpost met een stempel een oplossing zijn. "Maar mensen de toegang tot de samenleving ontzeggen wat nu gebeurt, is eigenlijk je reinste discriminatie." Ook Twittert Soffer: "Het is ronduit schokkend wat mensen met een beperking of aandoening nu aan uitsluiting meemaken als ze geen mondkapje kunnen dragen en geweigerd worden bij de toegang. #regelhet."
- Ervarende deskundige Janneke Heijstek valt onder de groep mensen met 'onzichtbare beperkingen': ze draagt een mentaal trauma bij zich, waardoor ze geen mondkapje kan dragen. Zij zegt dat dit een verschrikkelijke tijd is; ze moet continue kenbaar maken dat ze geen mondkapje kan dragen en is dan afhankelijk van anderen of die haar geloven.
- Het Longfonds reageert: "Er is een uitzondering voor mensen die bv vanwege hun longziekte geen mondkapje kunnen dragen. Longfonds vindt dat die uitzondering niet goed is geregeld. Lees hier ons standpunt: [link](#)."
- Ervarende deskundige Samuel (door een hersenbeschadiging doet zijn rechterhand niet wat hij wil) vertelt aan RTL Nieuws: "Het beneemt je bijna elke vorm van vreugde om ergens naartoe te gaan waar je een mondkapje moet dragen. Dan moet ik constant mijn handicap bewijzen. Ik heb geen zin om constant mijn verhaal te moeten vertellen." Samuel wil het liefst dat de overheid een pasje uitdeeft waarop duidelijk wordt gemaakt dat hij geen mondkapje kan dragen.

Zorgbonus

- Volgens media 'was er veel te doen' om de zorgbonus. De 'lijst van VWS' zorgde voor veel wrevel bij werkgevers die ervoor hebben gekozen ruimer de bonus toe te willen kennen aan hun personeel. Volgens De Telegraaf bleken werkgevers 'ervoor terug te schrikken' een selectie toe te passen.
- Op social media blijdschap voor het zorgpersoneel dat een bonus krijgt. Maar het nieuws wordt vooral aangewend om kritiek te uiten op het kabinet: "Het kabinet hakt geen knopen door en legt de uiteindelijke beslissing bij de werkgever, nu staan ze raar te kijken dat ie massaal is aangevraagd?" Ook wenden mensen dit nieuws aan om nog een keer kritiek te uiten op de 'ambtenarenbonus' van VWS.
- Ook opvallend veel cynische reacties van mensen die boos zijn dat er 'weer een tegenvaller' is. "Alsof het nog niet slecht genoeg gaat met de economie!" en: "Daar gaat mijn zorgpremie!" En ook veel (achterdochtige) vragen: "Waarom zou iedereen die bonus moeten krijgen? Toch zeker niet ook niet-coronapersoneel?"
- Vicevoorzitter van FNV Kitty Jong: "Goh. Dat heeft goed uitgepakt. Not. Veel duurder dan gepland, ondanks dat grote groepen zorgverleners die de benen uit hun lijf liepen werden uitgesloten. Kijken of de belofte van bonus volgend jaar wordt nagekomen."

Vaccin

- Volgens emeritus-hoogleraren marketing Berend Wierenga aan de Rotterdam School of Management en Charles Weinberg aan de Sauder School of Business, University of British Columbia, kunnen marketingtechnieken veel bijdragen aan coronabestrijding. Naast product, plaats en prijs is vooral promotie belangrijk. Het is belangrijk om de

promotie te segmenteren naar specifieke doelgroepen en om de 'coronaprogramma's' uit te besteden aan sterke merken. Voor het vaccineren moet een gerichte marketingstrategie bepaald worden: ja-groep ontvangt vooral praktische informatie, misschien-groep consistente en heldere informatie vanuit artsen en verpleegkundigen en beelden van vaccinatiebereide BN'ers (mits vanuit een intrinsieke motivatie) en de nee-groep laat je dan even wachten.

Handhaving (in winkels)

- Directeur Marc Jansen van het Centraal Bureau Levensmiddelen reageert op de handhaving voor mensen met een medische reden om geen mondkapje te dragen. Hij zegt 'geen discussie in de winkels' te willen hebben. Daarom zullen supermarkten eenduidig beleid voeren. "Als mensen het weigeren om een mondkapje te dragen, laten we ze gewoon de boodschappen doen." De klant is verantwoordelijk voor een eventuele boete; "Als er een boa binnen is, kunnen ze toch een boete krijgen. Maar wij gaan niet actief de boa's of politie inschakelen". Albert Heijn en LIDL zeggen zich te gaan houden aan dit beleid. "Politie en boa's kunnen je vragen om je medische redenen voor het niet dragen aan te tonen", reageert het corporate kanaal van Albert Heijn op sociale media. Bij Jumbo wordt gevraagd naar de reden waarom de klant geen mondkapje opheeft en als iemand deze vergeten is "zoeken we samen naar een oplossing." Een medewerker van COOP zegt dat klanten zonder mondkapje de toegang niet ontzegt zal worden, als zij kunnen aantonen dat daar een medische reden voor is. Hoe de supermarkt dat wil gaan doen is onduidelijk, omdat medewerkers klanten niet om zo'n verklaring mogen vragen.
- Tanja, verkoper bij Lush, zegt dat de plicht verkoopmedewerkers 'net wat meer' zelfvertrouwen geeft om bezoekers op een mondkapje te wijzen. Het laat de discussie mogelijk 'wat soepeler' verlopen.
- Action reageert op Twitter op vragen van klanten: "Beste X, klanten die vanwege een beperking of om medische redenen geen mondkapje kunnen dragen, mogen zonder mondkapje onze winkels in. Je kunt dit aangeven bij onze medewerkers, bij het betreden van onze winkels of als er naar gevraagd wordt. Fijne avond! ^X."
- De beveiligingsbranche roept het kabinet op geen personeel uit andere sectoren de handhaving van de mondkapjesplicht op zich te laten nemen, maar geschoolde en gescreende beveiligers uit de branche in te zetten. Het zou een 'verkeerd signaal' zijn om minderjarigen in te zetten, terwijl ervaren beveiligers 'thuis op de bank zitten'. "Indien ongediplomeerd personeel wordt ingezet is het niet de vraag of het fout gaat, maar wanneer?" schrijven verschillende beroepsverenigingen uit de beveiligingsbranche (VBen, VEB, en de NVB).
- Gerrit van de Kamp van de politievakbond ACP zegt: "Op een gegeven moment zal het iedereen toch wel duidelijk zijn dat er een verplichting is, en de dagelijkse coronacijfers geven weinig aanleiding om niet op te treden." Steeds meer mensen zijn de regels zat, het wordt voor handhavers steeds moeilijker om hun werk te doen. "De overheid zal de bevolking ook echt perspectief moeten blijven bieden. Alleen maar restricties, dat werkt niet."
- De voorzitter van vakbond ACP BOA, Richard Gerrits, ziet alleen bij excessen een rol voor de gemeentelijke handhavers. De ervaring leert dat ergens binnenstappen om iemand te beboeten vaak tot veel gedoe of geweld leidt, meent Gerrits.
- BOA-bondvoorzitter Ruud Kuin zegt dat het nog 1 à 2 weken gaat duren voordat de eerste boetes zullen worden uitgeschreven. Momenteel kan dat nog niet, omdat de administratie nog niet op orde is.

Nasleep Black Friday

- Viroloog Jean-Luc Murk van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis reageert bij Op1 dat het 'heel lastig afstemmen' is, want iedereen gaat op zijn 'eigen tijd' de stad in en dan kom je veel mensen tegen.
- Huisarts in opleiding Bernard Leenstra zegt dat hij de drukte van afgelopen weekend 'pijnlijk' vond om te zien. Hij begrijpt de verleiding, maar stelt dat het 'tegelijkertijd niet meehelpt'.
- Media bespreken of drukke winkelstraten ook besmettingshaarden kunnen zijn. Zo kopt NRC: 'Is het café besmettelijker dan de winkel?' Horecazaken zouden een grotere besmettingsbron vormen dan winkels, maar besmettingen in winkels zijn ook veel lastiger te meten, schrijft NRC. "Maar vervolgens is het een politiek besluit geweest om de hele horeca te sluiten", zegt een woordvoerder van het RIVM. Trouw stelt: "Bewijs dat winkelstraten tot uitbraken leidt, is er niet."
- Volgens FNV was het veel te druk. Doordat grootwinkelbedrijven 'schandalig veel reclame' hebben gemaakt, hebben zij de drukte op hun geweten, redeneert FNV. Dat verwijt vindt Hema 'jammer'. Hema zegt er alles aan te doen om een grote toestroom van publiek tegen te gaan, met een sterke focus op online verkoop en het uitsmeren van de sale over meerdere dagen. De winkel zegt ook in voortdurend contact te staan met branchevereniging INretail en gemeentes.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- In een vertrouwelijke brief van de Raad Nederlandse Detailhandel gericht aan het Veiligheidsberaad roepen zij de overheid op haar officiële kanalen in te zetten om het gedrag van mensen aan te passen. "Mensen moeten gestimuleerd worden echt alleen te komen (en doordeweeks), doelgericht te shoppen en daarna naar huis te gaan."
- Volgens hoogleraar gezondheidscommunicatie Bas van den Putte begrijpen mensen de maatregelen op rationeel niveau, maar niet op emotioneel niveau. Daar moet in de communicatie juist op gestuurd worden: "Maak levendig en visueel hoe het virus verspreid wordt, want het is nu nog te abstract".

Onenigheid Kabinet/Veiligheidsberaad

- Na het drukke Black Friday-weekend waarin de vraag 'wie had moeten ingrijpen?' onderwerp van gesprek was, zoomen media nu in op de slechte verhoudingen tussen het Kabinet en het Veiligheidsberaad. Zo kopt AD: 'Gebakkelei frustrreert aanpak coronacrisis'. Regionale media koppen: 'Kabinet en burgemeesters wijzen naar elkaar: ruzie speelt al sinds de zomer'. Media noemen 'de ruzie' van afgelopen zondag tussen burgemeesters Aboutaleb en het Kabinet 'tekenend voor

de manier waarop burgemeester en kabinet in deze coronacrisis naar elkaar wijzen'. Volgens een betrokken minister speelt dit al sinds de zomer: "Sommige burgemeesters vinden het erg lastig om de coronaregels te handhaven. Dan willen ze zelf niet optreden en vragen ze ons maar met landelijke regels te komen. Dat frustrert de aanpak."

- Het commentaar van NRC vindt het wijzen om maatregelen naar het Kabinet 'te makkelijk'. De regel -ga zo min mogelijk naar de winkel en kom alleen- geldt namelijk al sinds het begin van de crisis. Dat sommige burgemeesters daarom verrast lijken over de drukte, getuigt van 'weinig mensenkennis', aldus de krant.

Reconstructie NRC over testcapaciteit

- In een reconstructie van vier pagina's door NRC ('Te laat, te traag en niet goed doordacht') concludeert de krant dat de overheid door een tekort aan testcapaciteit, ook in de nazomer, het zicht op de verspreiding van het virus kwijtraakte. Pas toen het al misging zocht de overheid hulp bij labs die zij eerder links liet liggen. Maar toen was het al te laat om de tweede golf nog te kunnen keren. VWS liet de kans lopen de testcapaciteit met zestigduizend per dag uit te breiden.
- NRC schrijft dat VWS begin april aan aanbod om in Nederland dagelijks zo'n zestigduizend extra coronatests te verwerken, naast zich heeft neergelegd. Het ging om capaciteit bij laboratoria in de biotechnologische industrie, die ook op het coronavirus kunnen testen. De krant neemt de reactie van VWS op dat er (onder meer) onzekerheid was of de capaciteit ook na de zomer nog wel beschikbaar zou zijn. HollandBio, de belangenvereniging die de testcapaciteit inventariseerde en bij VWS aanbod, ontkent dat over die langdurige beschikbaarheid gesproken is. De vereniging zegt alleen een telefonische afwijzing te hebben gekregen.
- Ook met een aanbod van het internationale consortium Eurofins om grootschalige testcapaciteit in Nederland te bouwen, 'werd niets gedaan', aldus NRC. Half augustus bleken de plannen van het ministerie niet opgewassen tegen tegenslagen in de laboratoria, zoals haperende machines, uitvallend personeel, gebrek aan materialen en een onverwacht snel groeiende testvraag. Toen heeft het ministerie binnen een paar weken voor 317 miljoen euro aan testcapaciteit ingekocht bij drie grote labs. Een daarvan is Eurofins dat op termijn 65.000 tests per dag moet kunnen verwerken. Door het late inschakelen van deze labs ontstond er aan het begin van de tweede coronagolf een wekenlang tekort aan testcapaciteit. VWS zegt dat „met de kennis van nu het inderdaad beter geweest was om grootschalige laboratoria eerder te contracteren“. De laboratoria die door HollandBio worden vertegenwoordigd, zijn nooit bij het testen betrokken geraakt, zo staat in de reconstructie.
- Volgens de krant werd de uitbreiding van de testcapaciteit tot slot vertraagd doordat het maanden zou duren voor de zogeheten 'pooling-techniek' werd ingezet. (Door monsters met elkaar te combineren, kunnen met die methode meer tests verwerkt worden.) Al in mei bood Sanquin gebruik van deze methode aan, waarmee maximaal dertigduizend tests per dag verwerkt konden worden. Maar VWS besloot uiteindelijk te kiezen voor een aanbesteding, omdat dat juridisch noodzakelijk zou zijn. De aanbesteding werd begin deze maand pas afgerond, maar de methode kan nog niet ingezet worden, omdat het percentage positieve tests momenteel te hoog ligt om monsters met elkaar te mengen.
- VVD-Kamerlid Hayke Veldman (VVD) op Twitter: "Tijd voor bredere strategie. Betrek bedrijven meer bij testen, vaccineren en al die andere grote uitdagingen. Ze uitsluiten helpt niet. Juist in de zorg hebben we nu alle capaciteit en vooral innovatie keihard nodig."
- [Lees hier de volledige reconstructie van NRC.](#)